

-konec petdesetih let 20. stoletja Komisija za telesno kulturo in predvojaško vzgojo

-univerzitetni svet aprila 1963 razpravljajal o poročilu Zavoda za zdravstveno varstvo študentov in Komisije za telesno kulturo:

..»da se največ 17 % rednih slušateljev ukvarja z neko obliko telesne aktivnosti« pa še med temi so mnogi »takoimenovani kvalitetni športniki«. Preostali del »slušateljev univerze pa je verjetno brez pozitivnih vplivov, ki jih ima redna telesna vzgoja na osebnost nastajajočega izobraženca in so izpostavljeni kvarnim vplivom enostranske obremenitve.« ... »S pravilno razporeditvijo umskega dela in aktivne rekreacije pa bi dosegli celo dvig zmogljivosti za strokovno delo« in s tem zmanjšali možnost »za nastajanje neurotičnih bolezni«, kajti »zanemarjanje telesne vzgoje« lahko predstavlja »glavno komponento v razvojnem mehanizmu neurotičnih bolezni«.

-aprila 1963 priporočilo, »naj uvedejo vse fakultete v svoj učni načrt v I. letniku predmet 'telesna vzgoja', ki naj bo enakovreden ostalim predmetom; podobno tudi za višje letnike

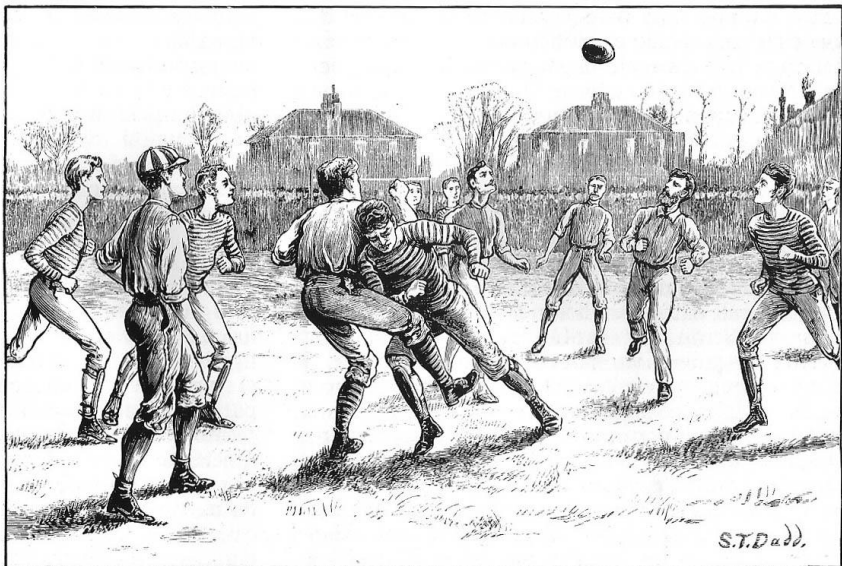
-Univerza, študenti in šport: LASK, 1920, ASK Primorje 1920(1925)

Gimnastika/turnen/telovadba → telesna vzgoja

v drugi polovici 19. stoletja prestopi šolski prag v večini evropskih dežel; v Avstro-Ogrski 1869 nov šolski zakon, ki je v osnovne šole uvedel obvezni predmet “telesno vzgojo” in vplival na oblikovanje prvih strokovnih šol za učitelje novega predmeta; vzporedno so telovadne organizacije organizirale strokovna usposabljanja ali “vaditeljske tečaje”, ki so bili tudi kvalifikacija za poučevanje predmeta v šolah → dvopredmetnost učiteljev

Šport: de(s)portare - dysport – sport (britanska inovacija, ki se širi in internacionalizira)

Organizacijski temelj društva ali klubi, zveze (narodne in mednarodne) → civilna družba, v ZDA tudi študenstka

1881 FIG (gimnastika)

1892 ISU, FISA (drsanje, veslanje)

1894 MOK (olimpijstvo)

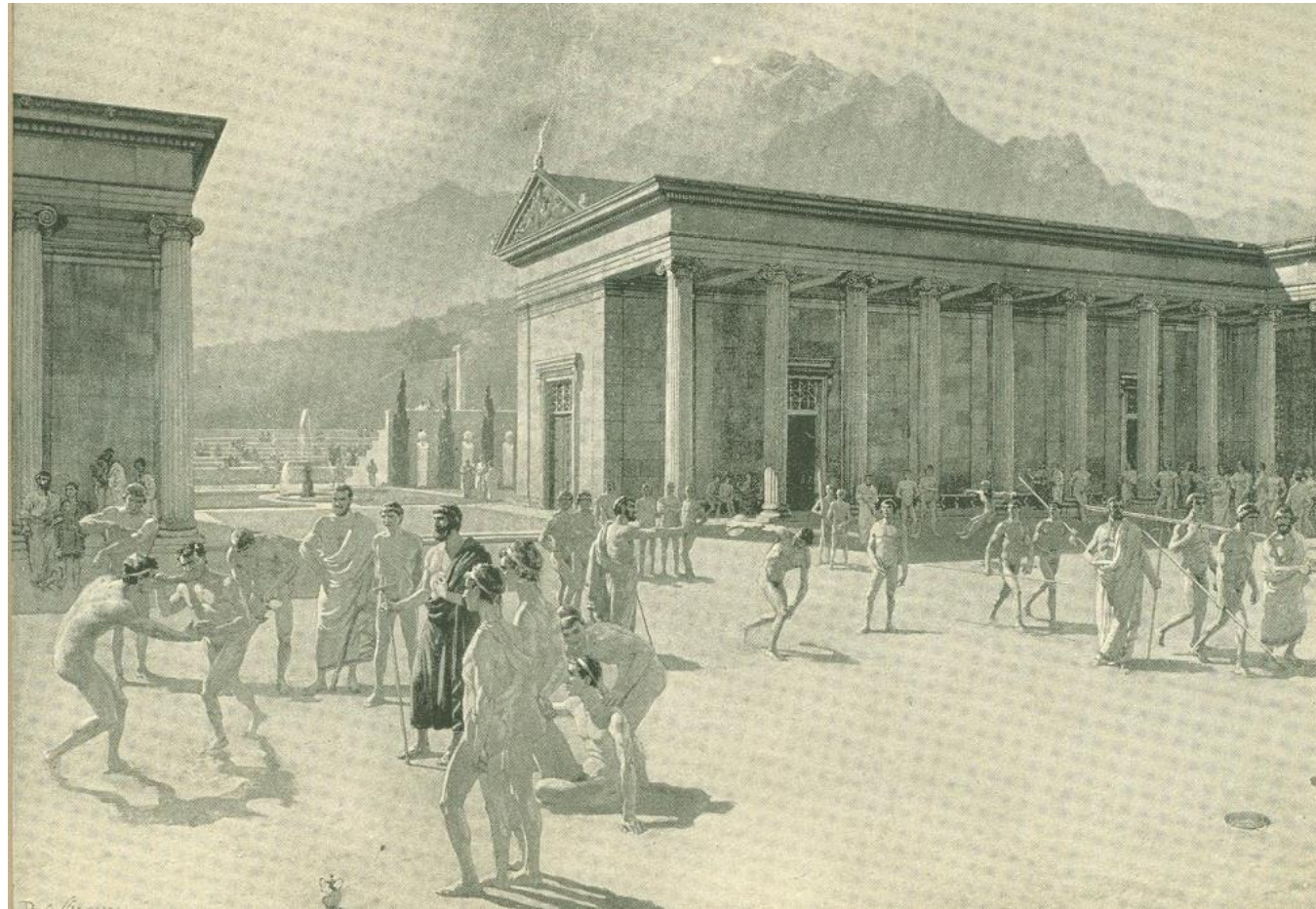
Gimnastika:

teki, meti, skoki, preskoki,
borjenje, plavanje, jahanje, lov,
igre z žogo, telesne vaje

plesi

Atletizem:

- standardizirani teki
- peterboj
- borilne panoge
- konjske dirke z vozovi in brez
- episkuros (igra z žogo)

-najprestižnejša tekmovanja v svetišču Olimpija

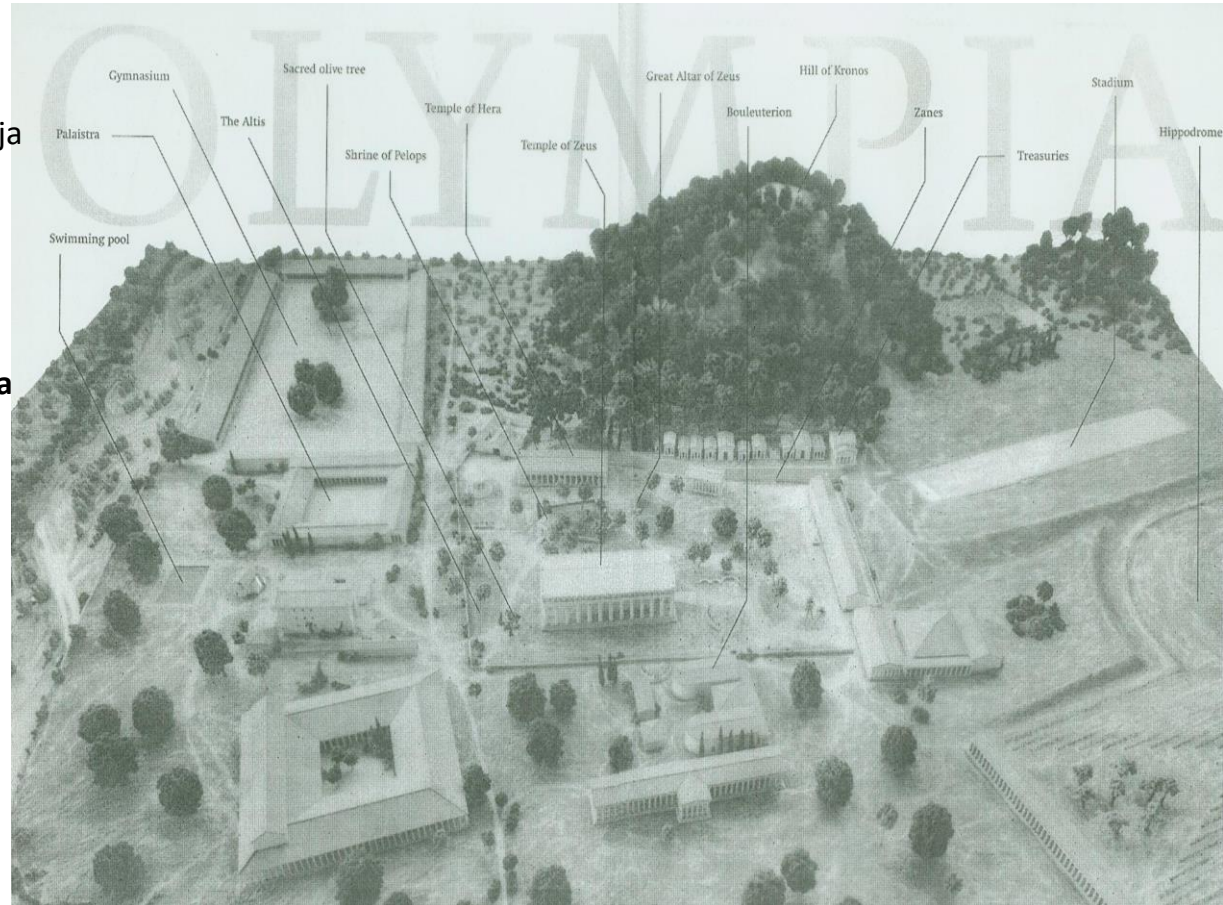
OLIMPIJA

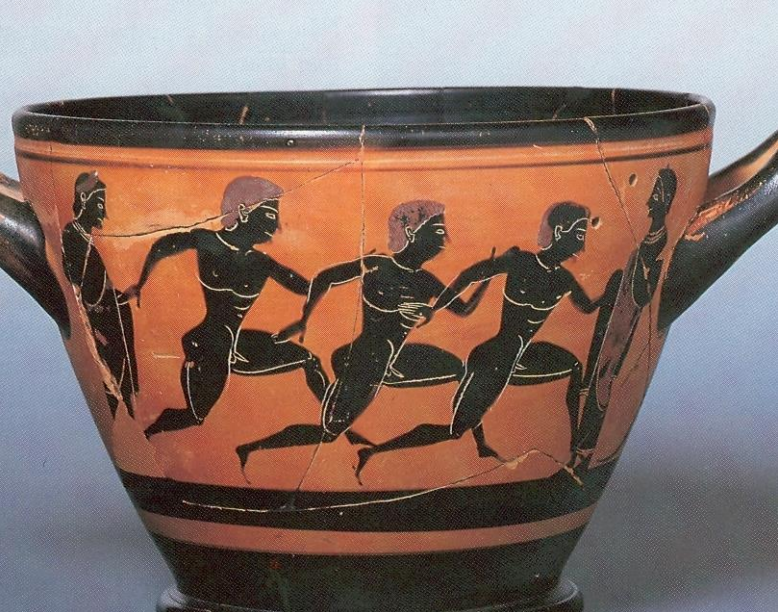
Zgodovinski začetki 776 pr.n.št.

-sveti mir

-atleti le Grki

-konec z dekretom rimskega cesarja Teodozija v 4. st., ki je ukinjal poganstvo in uzakonjal krščanstvo, olimpijska tekmovanja so bila poganski ritual bogu Zevsu

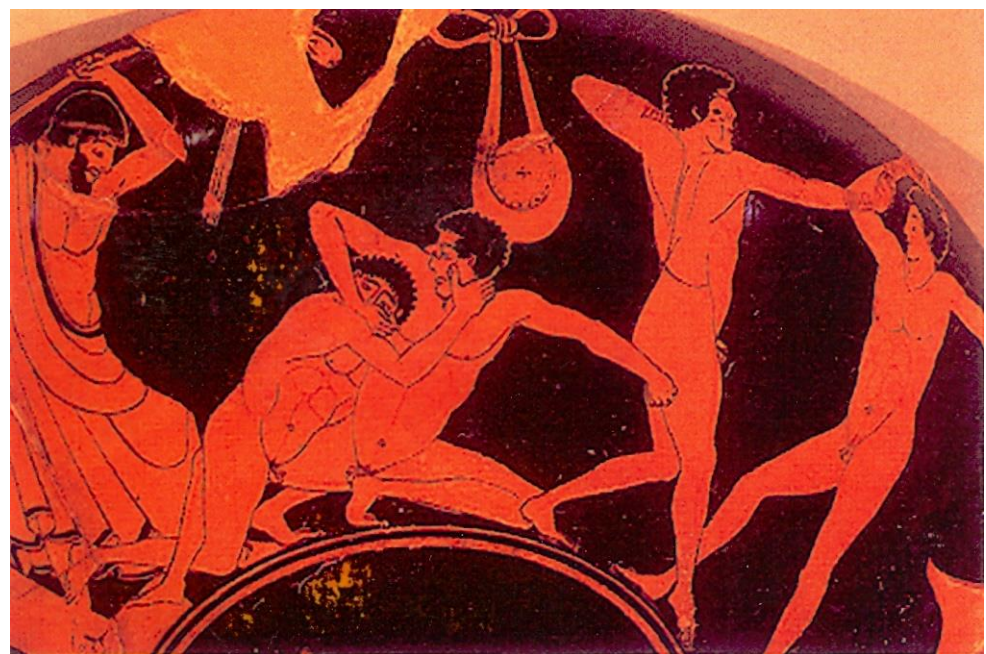
Tekmovalni program tekmovanj v Olimpiji

Teke:

- šprint 1 stadij, 2 stadija (stadij pribl. 200 m → stadion)
- dolgi tek na več stadijev
- hoplitodrom

Peterobj: met diska, skok v daljino, met kopja, stadij, rokoborba

„Težke“ discipline/panoge: pestičenje ali tudi pestenje – borba s pestmi (boks); pankracij; rokoborba

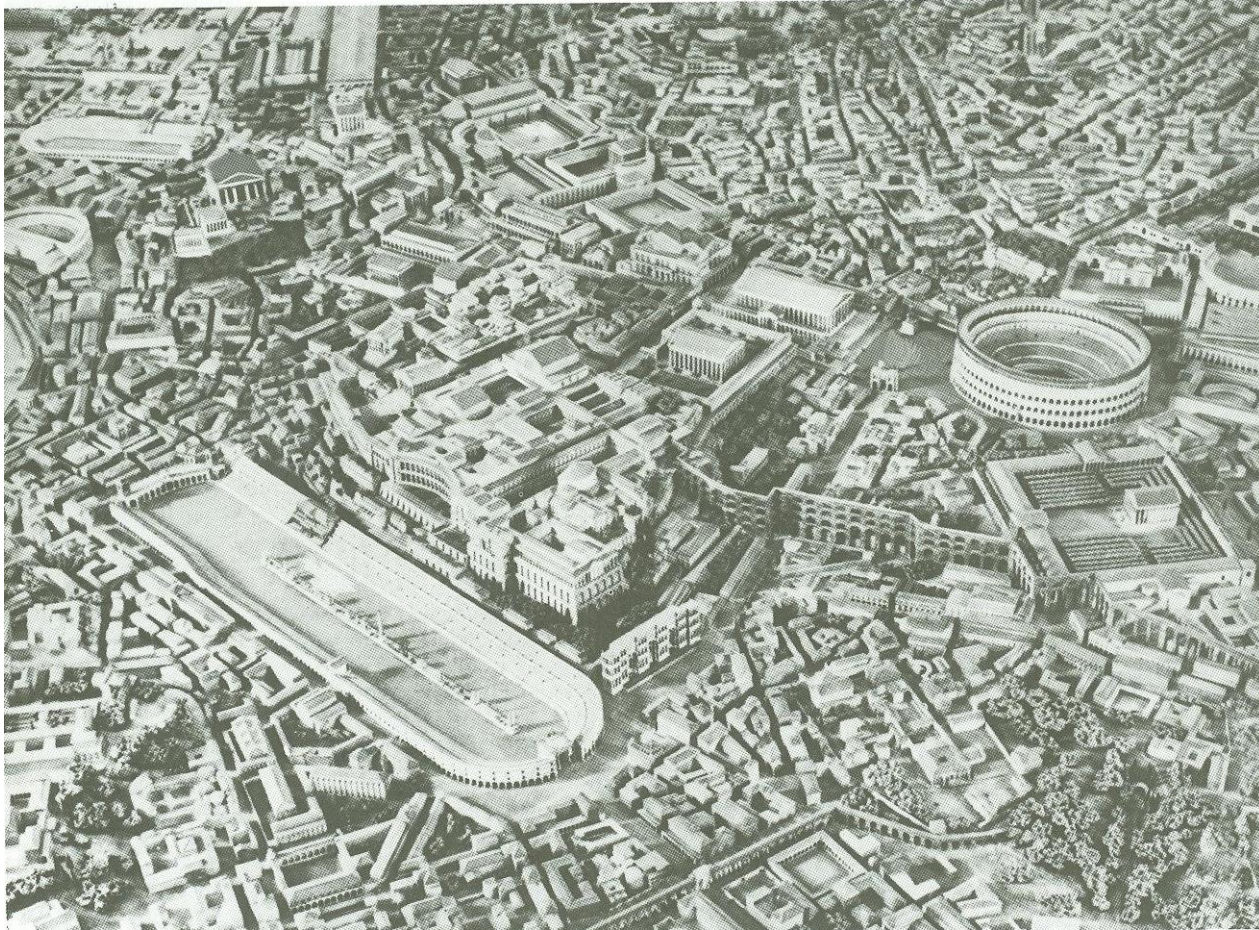
Dirke:
vprege, konji (zmagovalec lastnik vprege, lahko tudi
ženska, primer spartanke Kiniske v začetku 4. st. p. n.
št.)

Hereje (tekmovanja mladenk v
Olimpiji)

ANTIČNI RIM

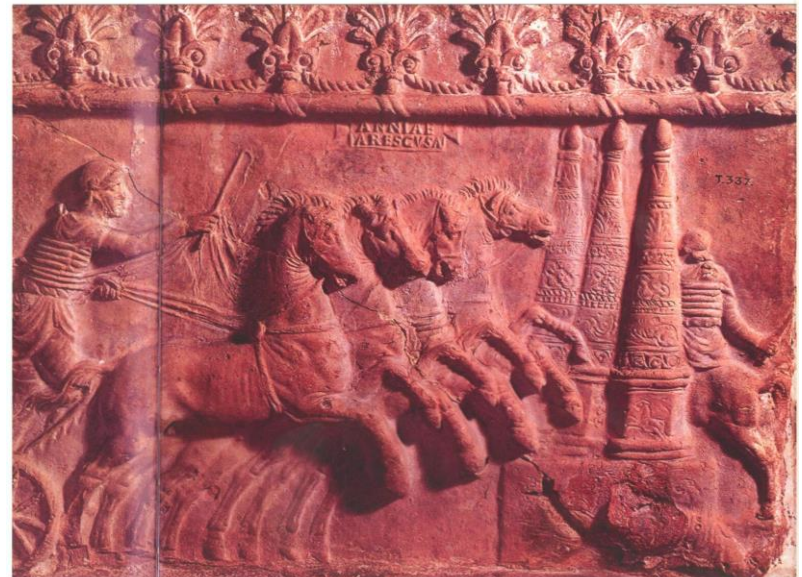
Grški šport (gimnični agoni) za Rimljane barbarski običaj;
Publij Kornelj Tacit (1.-2. st.) v Analih poroča, da so se nekateri Rimljani pritoževali ob uvedbi grških agonov pod cesarjem Neronom, češ da zastrupljajo rimsko ljudstvo, da se pozabljuje navade pradedov, ki jih uničuje od zunaj privlečena razuzdanost; grški agoni, grške navade in gimnaziji ("leglo družbene nedejavnosti in nenravnega ljubimkanja") naj bi spridili rimsko mladino ...

Gladiatorstvo (gladio-meč)

- izvor v pogrebnih ritualih (lat. munera) – primer pogreba patricija Brutusa Pea (3. st. pr. n. št.)
- v 2. st. p.n.št. že borbe v Rimu v okviru praznovanj (javne igre ali ludi) → spektaklji
- gladiatorji: murmilo; retarij; samnit; tračan; borci iz vrst ujetnikov, sužnjev ali tudi nižjih slojev

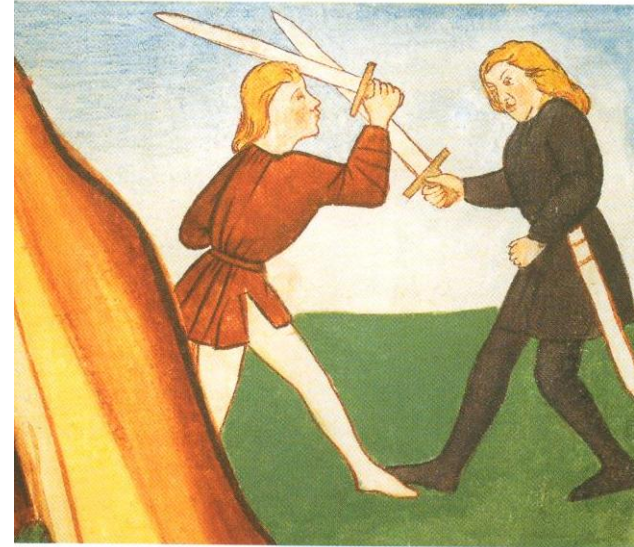

Konjske dirke

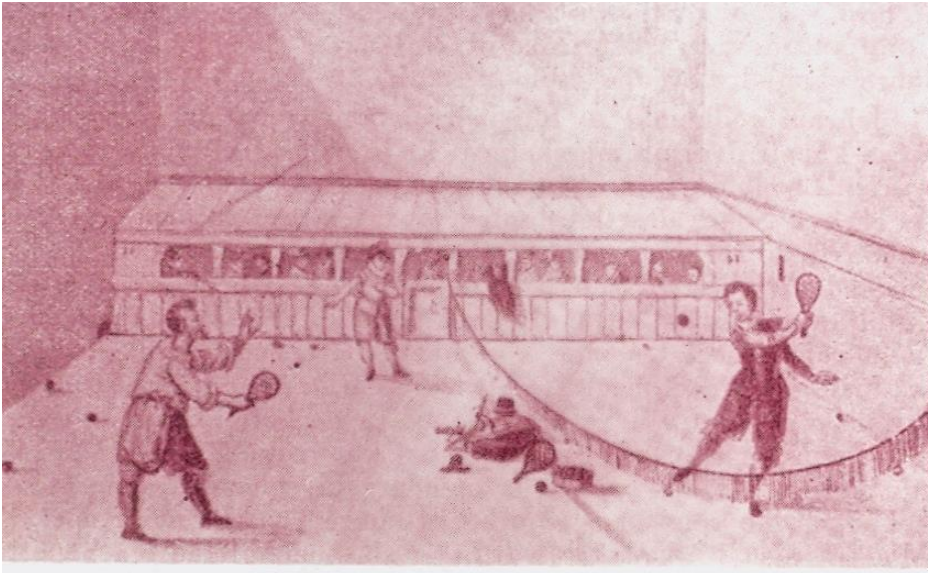

TURNIR

De(s)port - sport

F.L. Jahn, 1778-1852

turnerstvo (društvena telovadba): različne vaje (proste in orodne)

- skoki
- teki
- plavanje
- meti
- rokoborba
- plezanje
- balansiranje/vaje ravnotežja
- dviganje bremen
- pleši

Pierre de Coubertin, obnovitelj olimpijskih tekmovanj,
-želel po britanskem ‚public school sport‘ zgledu
šport vključiti v prenovo srednjega šolstva v Franciji
-predlagal obnovitev olimpijskih tekmovanj

Pierre de Coubertin: Zakaj sem obnovil Olimpijske igre?

Enostavno, da bi oplemenitil in okreplil šport, mu zagotovil neodvisnot in obstanek in mu omogočil vzgojno vlogo, ki mu pripada v modernem svetu.

- šport sredstvo vzgoje (telesne vzgoje)

Mednarodni kongres francoske športne zveze je na predlog Coubertina junija 1894 sklenil in podprl

-oživitev športnih tekmovanj po vzoru antičnih, a z moderno vsebino in na mednarodni podlagi in organiziranje prvih iger moderne dobe v Atenah 1896

-načelo amaterizma (ljubiteljski športnik, ne plačan za dejavnost)

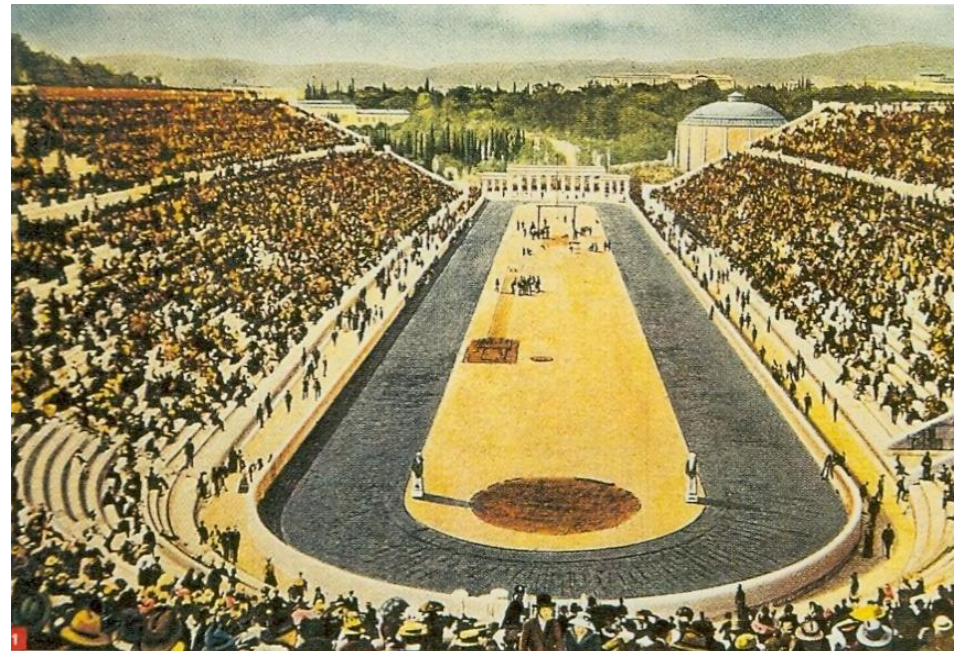
Mednarodni olimpijski komite (MOK)

Atene 1896: 14 nacij, 241 športnikov, 9 športov (individualnih), 43 disciplin; težnja po helenizaciji tekmovanj, da bi se stalno prirejale v Grčiji, čemur je nasprotoval Coubertin in uveljavil načelo kroženja mest organizatoric tekmovanj

1924: zimske olimpijske igre

prvi MOK

SLOVENCİ, GIMNASTIKA/TELOVADBA, ŠPORT, OLIMPIJSTVO

SOKOLSTVO (prva sokolsko-telovadna društva po posameznih slovanskih narodih)

1862 Praga (M. Tyrš)

1862/63 Ljubljana

1866/67 Lvov, Galicija (Poljaki znotraj Avstro-Ogrske)

1874 Zagreb

1882 / 1891 Beograd (Kraljevina Srbija)

1904 Sremski Karlovci, Vojvodina (Srbi znotraj Avstro-Ogrske)

1882 / 1898 Tbilisi, Moskva (ime Sokol po letu 1907, po odpravi cesarske prepovedi sokolskega poimenovanja, kajti po informacijah ruskega veleposlanika z Dunaja, naj bi bil Sokol nevarna protidinastična uporniška organizacija)

1898 Sofija – društvo se poimenuje Junak, vendar pozneje pristopijo sokolstvu

1907 / 1908 Cetinje – tečaj (vodi Slovenec V. Kukec) → zatem društvo

↓

1908 Slovanska sokolska zveza, znotraj nje že ideja o južnoslovanski sokolski zvezi (1913/14), ki pa pred prvo vojno ni bila uresničena

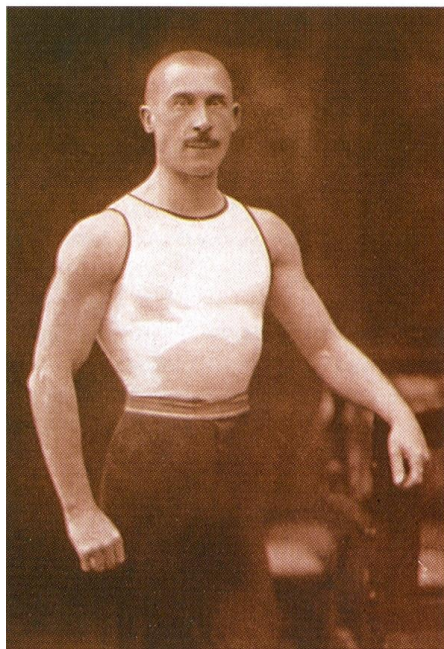
Južni Sokol, 1863

Ljubljanski Sokol, 1868

TVD Partizan (po drugi vojni)
ŠD Narodni dom (današnji naslednik)

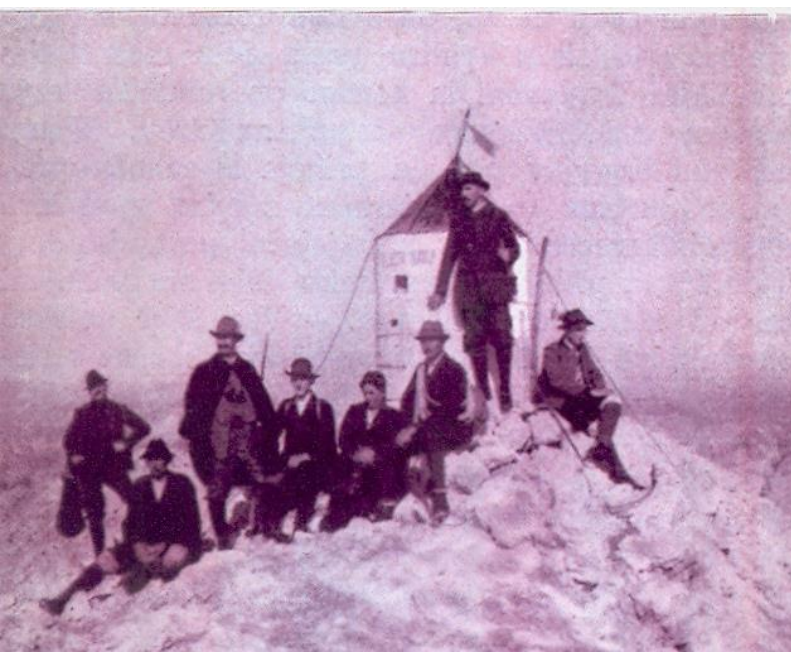
Viktor Murnik, 1874-1964

Slovenski Tyrš, preporoditelj slovenskega sokolstva

1905 Slovenska sokolska zveza

1913: 114 društev, 7653 članov in članic

Vaditeljski tečaji, sistematično delo (Murnik)

Vzporedno telovadbi se na Slovenskem do prve svetovne vojne organizirajo prva planinska (1893), kolesarska (1887) in športna društva (1900).

1928

Svetovna gimnastična prvenstva:

1922, 1926, 1930, 1938

Olimpijske igre:

1924, 1928, 1936

Telovadne vrste z redkimi izjemami popolnjevali slovenski sokoli: od 26 le 4 izven slovenskih društev:

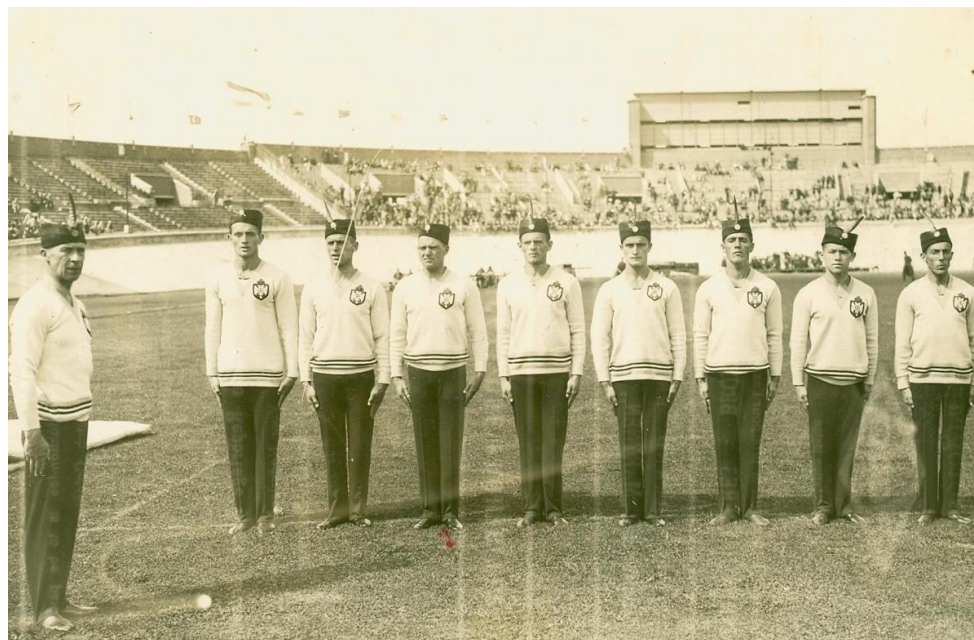
6 x Leon Štukelj, Josip Primožič

4 x Stane Derganc, Boris Gregorka

3 x Mihael Oswald, Janez Porenta, Peter Šumi

2 x Slavko Hlastan, Stane Vidmar, Anton Malej, Edvard Antosiewicz, Miroslav Forte, Jože Vadnov, Janez Pristov

1 x Vlado Simončič, Stane Žilič, Rastko Poljšak, Srečko Sršen, Oton Zupan, Rafael Ban, Konrad Grilec, Miloš Skrbineš, Dragutin Ciotti (Sušak), Stjepan Boltižar (Zagreb), Josip Kujundžić (Subotica), Dimitrije Merzlikin (Beograd)

Stari in novi smučarski dom pod Ponco

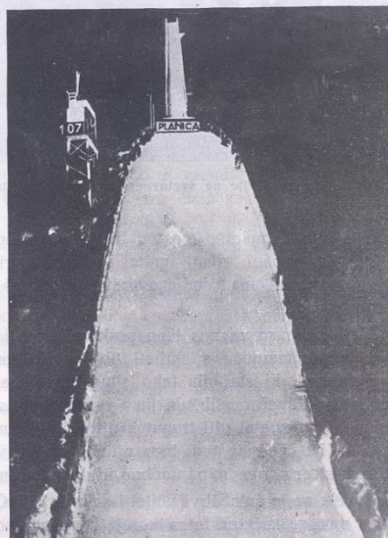
SK Ilirija (1911-1945)

NAŠE SPORTNE NAPRAVE V GORSKI DOLINI PLANICA PRI RATEČAH

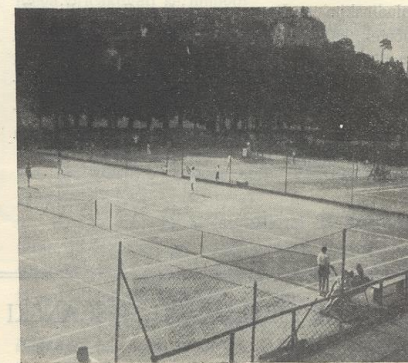
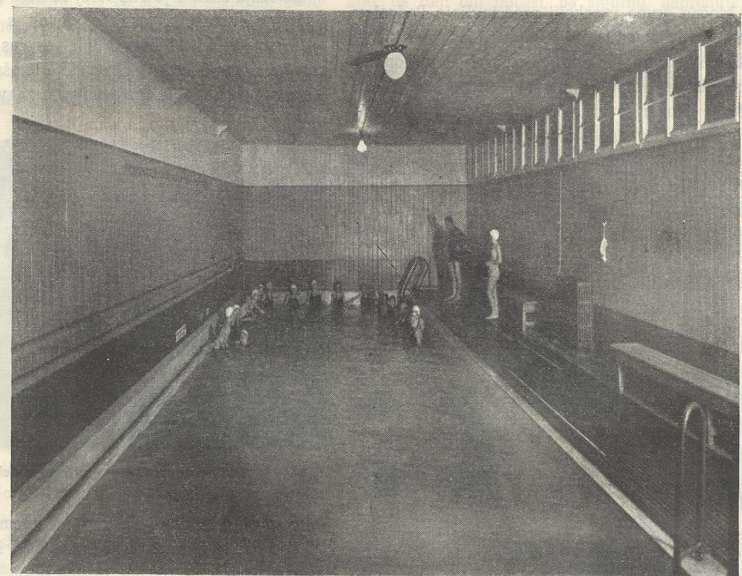
Teniško igrišče

Mamutska skakalnica

ILIRIJANSKI SPORTNI PROSTORI V LJUBLJANI

Zgoraj: kopalnice ob Celovski cesti. V sredi: dekleta vežbajo v zimskem kopalnišču
Spodaj: desetišče pripravljeno za tekme in teniška igrišča

Akademski sportni klub Primorje

Ustanovni občni zbor 9.5.1920 v kavarni Zvezda
-korenine v predvojnem športu na Primorskem

Prvi predsednik Fran Batjel, Goričan

Nogometaši Primorja 1921

Vsa Ljubljana se vznemirja
kar je fantov in deklet
ko Primorje in Ilir'ja
brcat gresta nogomet.

Derbi na Primorju ...

... In Iliriji.

